1e Jaargang No. 4 - Februari 1946

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER EN J. BOETJE - Medewerkers: Mr. L. A. Donker, Mr. R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr. F. Grewel, Dr. G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr., Dr. A. Querido, Mr. B. v. d. Waerden, e.a. - Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46 Amsterdam-Centrum, Telefoon 36833, Gem. Giro S 602

DR. F. GREWEL

DE GRONDSLAGEN DER THERAPEUTISCHE PAEDAGOGIE

Een kind, dat in of tijdens de ontwikkeling stoornissen vertoont van die ontwikkeling, moet daarvoor geholpen worden. Wij kunnen die bijstand echter alleen juist verlenen, indien

1. wij weten, waar en in welk opzicht stoornissen, afwijkingen of remmingen van die ontwikkeling bestaan; dus door een paedopsychologische, beter psychopaedagogische diagnose;

2. wij op grond hiervan een paedagogisch programma van behandeling kunnen opstellen, wat insluit dat wij het te bereiken paedagogische doel zien;

3. wij in staat zijn dit doel te bereiken, d.w.z. de afwijkingen of stoornissen deskundig te behandelen; m.a.w. wanneer wij beschikken over een juiste therapeutisch-paedagogische (of orthopaedagogische) techniek. Het bovenstaande vereist zeker toelichting. Het is duidelijk, dat het gaat om stoornissen in de ontwikkeling zelf; niet om ziekten, die bij den arts thuis behoren. Doch de ontwikkeling van een individu geschiedt in de gemeenschap, in een milieu en onder invloed daarvan. Bovendien is de wijze, waarop ieder wezen zich ontwikkelt, afhankelijk van zijn ingeboren aanleg, van de ontwikkelingsmogelijkheden. Dus de ontwikkeling kan op velerlei wijzen abnorm, dat betekent: afwijkend van de norm, verlopen.

De aanleg kan reeds afwijkend zijn, zoals bij zwakzinnigen menigmaal het geval is.

Daartegenover staan als andere uiterste de gevallen, waar milieu-invloeden alléén de oorzaak van de moeilijkheden zijn; dus b.v. bij hersenziekten, of bij paedagogische verwaarlozing.

Doch wij kennen ook tal van opvoedingsproblemen, die op geheel andere wijze ontstaan: door trage ontwikkeling, of bij afwijkende ontwikkeling, b.v. door eigenaardige reacties van het kind op zijn omgeving of opvoeding; reacties, die weer met bepaalde kenmerken in die omgeving of trekken van die opvoeding samenhangen.

Het is uit deze opsomming duidelijk, dat de psychopaedagogische diagnose ons voor een ingewikkeld probleem stelt. Bij de aanleg moeten wij b.v. rekening houden met de onvolwaardige aanleg en met biologisch verklaarbare tempostoornissen. Bij de milieu-invloeden moeten wij onderscheiden:

a. biologische (b.v. ziekte of ondervoeding);
b. sociale (b.v. paupermilieu);
c. paedagogische,

op grond van het feit, dat het kind in deze 3 milieu's leeft.

Onze opvattingen laten zich goed in de volgende schema's weergeven: (zie schema pag. 2).

Waar nu verschillende factoren vaak bij elkander komen, is de psychopaedagogische diagnostiek reeds daardoor een moeilijke opgave. Men moet daarbij bovendien beseffen, dat het om een *paedagogische* diagnose gaat. Andere diagnosen zijn zeker van de grootste betekenis, maar zij zijn van opvoedkundig standpunt onvoldoende. Zo kan b.v. een medische diagnose slechts uitgangspunt voor een paedagogische zijn. Een kind is b.v. debiel; dat is een (zelfs nog maar voorlopige) geneeskundige rubricering, waarmee paedagogisch niets, tenminste weinig, gezegd is. Wij kunnen nader vernemen, dat het kind onder een of ander bekend type van zwakzinnigheid te rangschikken is: het heeft een waterhoofd, of een geboortebeletsel van de hersenen, of is een z.g. mongooltje. Psychopaedagogisch zegt het ons alles nog niets.

Pas op grond van paedagogisch-psychologische observatie: bij individueel contact en in de groep, bij tests en in practische situaties, komen wij iets te weten over het karakter en gemoedsleven, over practisch intellect en aanpassingsvermogen, over speciale begavingen en bijzondere tekorten, over levendigheid en concentratie, bevattelijkheid en aandacht, motoriek en rhythmiek — om kort te gaan, over alles wat ons een mens, een kind en dus ook een afwijkend kind doet kennen. Aldus gaat het beeld voor ons leven en komen wij boven de voorlopige rubricering op grond van onze schema's, uit.

Eerst wanneer wij alle gegevens betreffende het kind met elkaar in verband zien, wanneer wij zijn persoonlijkheid psychologisch overzien, kunnen wij wezenlijk een psychopaedagogische diagnose stellen, met name een diagnose, die ons direct aanleiding geeft tot een paedagogisch programma.

Zo zijn wij dus bij het tweede punt, dat in het begin van dit artikel genoemd is, aangeland. Op grond van

Aanlegsfactoren:
1. ziek (b.v. aangeboren infectie van het zenuwstelsel);
2. onvolwaardig (b.v. erfelijke achterlijkheid);
3. tempostoornissen (b.v. verlate spraakontwikkeling);
4. afwijkend (b.v. eenzijdige bijzondere begaving).

Milieufactoren:
1. ziekte
   - biologisch (b.v. een verkregen hersenaandoening);
   - sociaal (b.v. misdadigersmilieu);
   - paedagogisch (b.v. neurotische ouders);
2. onvolwaardig
   - biologisch (b.v. ondervoeding);
   - sociaal b.v. paupermilieu);
   - paedagogisch (b.v. zwakzinnige ouders);
3. tempostoornissen
   - biologisch (b.v. verlate spraakontwikkeling);
   - sociaal (b.v. onvoldoende opvoeding tot zelf-denken);
   - paedagogisch (b.v. lang klein houden van een kind);
4. afwijkend
   - biologisch (b.v. West-Europees kind in de tropen);
   - sociaal (b.v. een kind in luxe- of bohémienmilieu);
   - paedagogisch (b.v. opvoeding met geheel afwijkende normen).

onze psychopaedagogische-diagnose, bepalen wij, wat er met het kind kan en moet gebeuren. Is de ontwikkelingsstoornis door de aanleg of door biologische factoren van het milieu te verklaren, dan zal de arts de behandeling op zich nemen, of wel in de behandeling gekend worden. Dat is het geval bij aangeboren of verworven achterlijkheid (psychiater), bij hersenziekten, bij ondervoeding (schoolarts!), bij verlate spraakontwikkeling. Is omgekeerd de ontwikkelingsstoornis vooral sociaal te verklaren, dan is de paedagoog op innige samenwerking met de sociale werker aangewezen, aan wien zelfs de hoofdtaak bij de behandeling ten deel kan vallen. Wat de paedagoog dan te doen krijgt, is *niet* een hulpwerk; hij is b.v. niet de helper van den psychiater; *hij heeft een zelfstandige opgave.* Zo zal de arts een kind wegens zijn aangeboren lues behandelen; doch de paedagoog, in dit geval de leerkracht van het buitengewoon onderwijs, moet met zijn eigen methoden het kind opleiden tot de resultaten, die het bereiken kan. De zenuwarts of spraakarts zal een spraakgestoord kind kunnen behandelen, maar de spraakpaedagoog heeft zijn eigen taak. De maatschappelijke werkster, de kinderrechter, zullen maatregelen treffen voor de kinderen van een ontworteld of een verwaarloosd gezin — de alsnog — opvoeding dier kinderen is een opgave voor den opvoeder. Al deze voorbeelden tonen, hoe ook bij verdeling van het werk de paedagoog zijn eigen, zelfstandige taak heeft.

Daar waar wij met een „ongecompliceerd" paedagogisch probleem te maken hebben, is de doelstelling van den orthopaedagoog nog scherper te omlijnen. Hij moet zijn paedagogisch *doel* scherp zien en daarbij een programma opstellen. D.w.z.: wanneer het kind werkelijk psychologisch doorzien is, weet de paedagoog welke mogelijkheden het in zich bergt en wat er met het kind te bereiken is. Dat is n.l. nog niet hetzelfde. Een kind kan b.v. een voortreffelijke muzikale aanleg hebben, maar zijn algemene motoriek kan zo achter zijn (handen, spraak), dat men er geen musicus van kan maken; tenminste dat het niet enigermate goed actief muziek zou kunnen beoefenen. Mogelijkheden en grenzen moeten dus goed in het oog gehouden worden; zij bepalen tezamen het paedagogische doel. In het algemeen heeft men bij de paedagogische ontwikkelingsachterstand, zowel individueel als sociaal, te maken met drie gebieden: 1. dat van de beperkte ontwikkeling en ontwikkelingsmogelijkheid; 2. dat van de bemoeilijkte of verstoorde ontwikkeling; 3. dat van de vertraagde ontwikkeling.

Beperkte ontwikkelingsmogelijkheid is er b.v. bij gestoord intellect, bij zintuiggestoorden (doven, blinden), bij chronische zieken en mismaakten. Verstoorde ontwikkeling is er bij neurotische kinderen, bij z.g. psychopathen en bij „milieu-kinderen".

Vertraagde ontwikkeling kan door biologische, sociale of paedagogische momenten verwekt worden.

Bij beperkte ontwikkelingsmogelijkheden moet men de grenzen goed in het oog vatten; men kan niet méér verwachten dan er mogelijkheden aanwezig zijn. Ook bij psychopathen met door aanleg of ziekte wezenlijk beperkte kwaliteiten van gemoed of karakter, zijn er duidelijke grenzen. Evenals voor kinderen met ontwikkelingsvertraging kan men voor verwaarloosde milieukinderen de opvoedkundige mogelijkheden in het algemeen gelijk stellen met die bij normale kinderen, al zijn er veelal bijzondere methoden nodig, om ze hun achterstand te laten inlopen.

Het moeilijkst zijn de kinderen, met verstoorde ontwikkeling, met een „psychische scheefgroei", de probleemkinderen. Welk doel bij hen bereikbaar zal zijn, is van te voren vaak moeilijk uit te maken. Al doende moet men een doel in het oog zien te vatten, niet te hoog grijpend, noch te laag blijvend. Het is een der moeilijkste gebieden van de therapeutische paedagogie, waar het werk van den orthopaedagoog of specialen paedagoog weer kan naderen tot dat van den kinderpsychiater. Toch heeft de paedagoog zijn eigen methoden; men vergete niet, dat de kinderpsychiater evenveel van den psychopaedagoog geleerd heeft, en leert, als omgekeerd. Hoe dit zij: thans bij het derde van onze punten aangekomen, moeten wij toegeven dat men een paedagogisch doel wel kan stellen, maar het ook moet kunnen bereiken. Dit vereist meer dan goede wil alleen; het veronderstelt vakmanschap. Vakmanschap in het behandelen, het opvoeden van afwijkende kinderen. Dit is uiterst moeilijk; het is ook niet één vak, omdat er zoveel verschillende gebieden zijn, waarop het kind gestoord kan zijn en dit dan nog op zoveel verschillende wijzen. Het zijn dus moeilijke vakken.

Wij staan hier nog aan het begin. De observatorische en de didactische methoden moeten voor een deel nog uitgewerkt worden. De inhalende, de ontdekkende en de toedekkende, de kathartische (vrij- of losmakende) behandelingen wachten op uitwerking. Er liggen op deze gebieden nog grote *paedagogische* behandelingsmogelijkheden braak.

Samenwerking in „teams" van arts (veelal kinder- of jeugdpsychiater), kinderpsycholoog-paedagoog (psychopaedagoog, zoals men thans zegt) en de gespecialiseerde sociale werker of werkster (doch gespecialiseerd op deze gebieden moeten zij alle zijn) is nodig, om vooruitgang te verwerkelijken. Samenwerking en geen concurrentie. Elk heeft zijn eigen, gelijkwaardige taak. Op grond van ervaring slechts kan de samenwerking, evenals de taakverdeling, doeltreffend bewerkstel-

De voornaamste punten

UIT DE RAPPORTEN OVER DE ONMAATSCHAPPELIJKE GEZINNEN

VAN A. GERHARDT EN MEVR. GEIJS-PAPPAGNE

De heer Gerhardt wijst erop, dat als a-sociaal moet worden beschouwd, elk optreden dat voordeel oplevert voor den dader, maar nadeel voor de gemeenschap.

Het gebruik van de woningen wordt bij de a-sociale gezinnen tot misbruik door vervuiling en vernieling. Dit komt voor het merendeel voort uit gemis aan gemeenschapsgevoel, egoïsme, vrees voor verantwoordelijkheid. Deze gezinnen stellen dus weinig eisen aan hun woning en besteden er weinig zorg aan, met als gevolg, dat zij uit goede woningen geweerd worden en belanden in krotwoningen of worden opgenomen in voor hen speciaal aangewezen woningcomplexen.

Door morsen met water en vuil met als gevolg lekkages, door de gewoonte, alles wat men kwijt wil, naar buiten te gooien, kunnen deze gezinnen niet boven anderen wonen.

Verweerde gordijnen, vochtige muren, loslatend behang, rook, walm en weinig frisse lucht zijn gevolgen van de verkeerde wijze van eten koken, van het vele gebruik van petroleum en kolenfornuizen. Het klein maken van brandstof gebeurt op de vloer of op de aanrecht; in al wat hout is, wordt gekloofd en gesneden.

Speciale verzorging en uitrusting van de woningen voor dit soort gezinnen is nodig; voor gezinnen, die misschien nog verbeterd kunnen worden, bestaat echter het bezwaar, dat aanpassing aan een meer normaler omgeving later des te moeilijker is.

Mevrouw Geijs heeft in de jaren dat zij onder a-sociale gezinnen in Amsterdam werkte, ondervonden, dat zeer velen van deze mensen in meerdere of mindere mate geestelijk abnormaal zijn. In de meeste gevallen hebben zij niet de behoefte om op een hoger peil te komen.

Ook in dit rapport wordt gewezen op de hevige vervuiling: de meeste kinderen bedwateren, ook de groteren; bedden worden niet gelucht, schone kleren zijn er meestal niet: de lucht in de woningen en van de mensen is ondragelijk. Verstrekken van kleren en beddegoed heeft dan ook geen zin, in korte tijd is dit op of verkocht; het geld wordt besteed aan bioscoop of sigaretten, ook de vrouwen roken heel veel. Werken doen de meesten niet, men vindt het niet nodig dat de kinderen iets leren. Enige regelmaat is er niet: men staat op, eet enz. wanneer men zin heeft.

Velen hebben uitslag, scabies en ongedierte.

Ook op zedelijk gebied bestaan ernstige misstanden: jongens, meisjes en ouders slapen bij elkaar.

Door de oorlog is de mentaliteit nog veel slechter geworden.

Toch is er door krachtig en doelmatig ingrijpen wel iets goeds te bereiken, zo nodig door dwang: we moeten hen desnoods tegen hun wil uit hun bestaan halen, dit zijn we verplicht tegenover de gemeenschap en tegenover de mensen, die op onze hulp zijn aangewezen. De man moet gedwongen worden te werken, de vrouw haar huisgezin te verzorgen en daarbij moeten ze met raad en steun bijgestaan worden.

---

ligd worden, zoals men ook slechts op grond van ervaring kan vaststellen, welke psychologisch materiaal werkelijk nuttig en bruikbaar is.

Het gaat n.l. niet om de schijn van wetenschappelijkheid en van grondigheid, maar om een zo efficiënt mogelijke behandeling van het kind. Men kan een kind uitgebreid observeren en heel wat interessant psychologisch materiaal vergaren — voor het practische doel komt het aan op de practisch te benutten gegevens. Intensieve samenwerking zal deze schifting pas brengen, de wederzijdse behoeften en mogelijkheden leren kennen, en daarmee en daardoor bijdragen tot de meest doeltreffende en practische behandeling. Ongetwijfeld is daarbij vooral voor den speciaal opgeleiden orthopaedagoog een belangrijke taak weggelegd.

50.000 *Kinderen roepen om hulp!*

Drie deskundigen op het gebied van de kinderbescherming, n.l. een directeur van een onzer grote opvoedingsinstellingen, een kinderpsychiater en een juriste, hebben hun mening over de Kinderbescherming, zoals die thans reilt en zeilt en over de wijzigingen, die naar hun mening moeten worden aangebracht, uiteengezet in een gezamenlijk boekje, dat de suggestieve titel voert: „50.000 kinderen roepen om hulp!"

De 3 deskundigen, de heer D. Q. R. Mulock-Houwer, directeur van „Zandbergen", dr. F. Grewel en mevr. mr. Reine Friedman—van der Heide, hebben elk een onderdeel voor hun rekening genomen.

De heer Mulock-Houwer heeft z'n opstel getitel: „Van falende kinderbescherming tot doeltreffende bijzondere jeugdzorg".

Voor degenen, die in ons orgaan „Humanitas" van December 1945 het artikel van den heer Mulock Houwer over „De stand der Nederlandse kinderbescherming" lazen, is het nieuwe opstel van den schrijver wel zeer belangwekkend.

Dr. Grewel behandelt het onderwerp „Therapeutische paedagogie en kinderbescherming".

We geloven, dat het overbodig is de belangstelling van onze lezers voor het opstel van dr. Grewel te vragen. We zijn er van overtuigd, dat zijn bijdrage in dit nummer voor onze lezers voldoende aansporing zal zijn.

Mevr. Friedman—van der Heide schrijft over „Nieuw Kinderrecht". Ook dit opstel, waarin de schrijfster voor het heden bepaalde voorstellen doet, verdient met aandacht gelezen en bestudeerd te worden.

In een kort overzicht wordt eerst het bestaande Kinderrecht besproken, terwijl daarna het kinderrecht der toekomst wordt geschetst.

In het derde hoofdstuk worden dan „met grote spoed aan te brengen wetsaanvullingen" bepleit.

Inderdaad, dit kleine werkje geeft drie belangrijke opstellen. Zeer gaarne bevelen wij het bij onze lezers aan. In een kort bestek is heel, heel veel behandeld en er is voor onze mensen veel lering uit te trekken.

P. C. F.

Het onmaatschappelijke gezin

Hoewel de oorzaken van de onmaatschappelijkheid zeer verschillend zijn, biedt het onmaatschappelijk gezin over het algemeen een zelfde uiterlijk beeld; ook in de innerlijke samenhang en in de gedragingen is meestal veel overeenkomst.

Men vindt de a-socialen als regel in armoedige buurten, dikwijls in slechte woningen met voor de grote gezinnen veel te weinig ruimte. Ook de inboedel is meest onvoldoende en bijna altijd slecht verzorgd. De slaapgelegenheid is dikwijls erbarmelijk, het komt voor, dat vier of meer personen in één twee-persoons ledikant of in één bedstede of op een hoopje vies beddegoed op de grond slapen, bedekt met wat lompen en oude jassen. Lakens, slopen en dekens ontbreken. In vele gevallen zijn de matrassen 's avonds nog nat, doordat er onder hen onzindelijken zijn.

Meubelen, deuren, plinten, vloeren van woonruimten en tussenwanden, zelfs ombouw en bril van W.C. zijn in de afgelopen winter van brandstoffennood verstookt, zodat men vaak in één ruimte huist, waar dan de W.C. open en bloot wordt aangetroffen. Deze ziet er uit, alsof er nooit wordt schoongemaakt.

De keuken is groezelig, pannen en borden zijn er weinig. De mensen lopen vuil en slordig en met kapotte kleren rond. Bloemen treft men er zelden aan, zij staan er dan nog als ze al lang verlept zijn; planten is helemaal een uitzondering, zoals alles wat een voortdurende zorg vereist om te blijven bestaan. Boeken, een krant, worden niet aangetroffen, behalve soms bibliotheekboeken. Een klok ontbreekt, evenals andere dingen, die orde en regelmaat bevorderen. Naaigerij, zelfs een schaar en naalden treft men dikwijls niet aan. Papier, potlood of inkt zijn eveneens uitzondering.

Vaste punten en opbergplaatsen, evenals bijvoorbeeld een speelhoekje voor de kinderen, ontbreken, terwijl alles een kortstondig bestaan lijdt omdat het niet onderhouden wordt. Zo gaat het met kleding, meubilair en beddegoed, zo gaat het ook met speelgoed en cadeautjes der kinderen.

Met alles wordt ruw en zorgeloos omgesprongen; in de laatste jaren was het in de aanvang van de winter nergens zo behagelijk warm als bij de a-socialen, maar nergens werd ook op een gegeven ogenblik zo'n nijpend gebrek geconstateerd als juist bij hen, omdat ze geen overleg hebben en het weinige dat er was, niet redelijk over een bepaalde tijd wisten te verdelen. Zo ging het in gewone tijd, waar de verdiensten of andere inkomsten als steun en dergelijke, in een wip waren uitgegeven en verteerd, zo ging het ook in de bezettingsjaren met alle gebrek en schaarste, één der redenen, waardoor in deze gezinnen veel meer slachtoffers van honger en koude vielen dan elders.

Op het ogenblik bijvoorbeeld, zitten velen zonder kolen, omdat zij reeds in de eerste helft van October, zeker twee weken vóór ieder ander, en dan nog gedurende de gehele dag, stookten. Van distributievoorschriften voor gas en electriciteit trekken zij zich niets aan, hetgeen mogelijk is, doordat er weinig contrôle op het gebruik wordt uitgeoefend. Op 10 October j.l. kwam ik in een gezin, dat huisde in een keukentje pal op het Zuiden en waar de zon heerlijk naar binnen scheen. Het raam stond open en een twee-pits gasstel brandde lustig, omdat „het zo lekker warm was en zo gemakkelijk ter vervanging van lucifers".

Zelfs toen de doodstraf er op stond, hadden sommigen in de afgelopen winter electrisch licht op clandestiene wijze en zij waren hier heus niet geheimzinnig mee! Mogelijke consequenties van hun daden maken zij zich niet bewust. Zij leven bij de dag, om niet te zeggen: bij het ogenblik; zij regelen van tevoren niets, maken onmiddellijk op wat er is aan geld en goed, verstellen niet voordat de kleding hen van het lichaam valt, enz. Vroeger kochten zij in dat geval nieuw, thans verslonzen zij de kleren net zo hard en houden dan de kinderen van school of werk thuis, zodat deze zelfs van de regelmaat en rust daar verstoken zijn.

Men is niet gehecht aan hetgeen men heeft, zo is het er en zo is het verdwenen. Men verstookte in nood, maar zonder hartzeer, het meubilair en het houtwerk van de woning. Nu eens slapen ze zus en dan weer zo, moeite om jongens en meisjes apart of gescheiden van de ouders te laten slapen wordt niet gedaan. Ornamenten, prullen, lorrige kleedjes en vooral fauteuils prijken dikwijls in de woning als een vlag op een modderschuit. Van opvoeding der kinderen is geen sprake, men meent al heel aardig zijn plicht te doen door voor eten, drinken en kleding te zorgen. De meest eenvoudige omgangsvormen en manieren kennen deze kinderen dan ook niet. Zorg voor het lichaam en begrip voor hygiëne worden hun niet bijgebracht, evenmin als orde en regel en verantwoordelijkheidsgevoel. Regelmatig schoolgaan hoort er veelal niet bij; over het leren van een vak of het volgen van meer dan verplicht onderwijs wordt zelfs niet gedacht. Integendeel, men tracht de kinderen zo spoedig mogelijk aan het leventje van plichten en van regelmaat, dat de school hun tenminste nog biedt, te onttrekken door er voor te zorgen, dat ze op hun veertiende jaar niet hoger dan de vijfde klasse zitten, zodat ze er op hun verjaardag onmiddellijk af kunnen. En niet, dat hun dan een ander plan voor ogen staat, want dikwijls blijven ze gewoon thuis omhangen. De laatste jaren had men een pracht smoes voor schoolverzuim door het gebrek aan kleding en schoeisel.

Liefhebberijen houdt men er in deze gezinnen niet op na, lezen en studie zijn ongekende dingen. De mannen uit deze gezinnen hebben meestal geen vak geleerd, doch zijn loopknecht, orgeldraaier of sjouwer of mislukkeling in hun vak.

Het valt op, dat in deze gezinnen niets georganiseerd wordt en dat nooit plannen ten uitvoer worden gebracht, die volharding en energie vragen. Ook missen zij blijkbaar het vermogen om iets samen te doen; nooit zie je bijvoorbeeld samen aardappelschillen, of omwassen, of met elkaar lezen of een spelletje doen. De woning is wel centrum voor de gezinsleden, maar veel samenhang, behalve een uiterst primitieve band, die zich voornamelijk uit in tijden van gevaar als een soort gemeenschappelijk verweer, is er verder niet. Men gaat niet met elkaar, maar naast elkaar zijn gang. Gezelligheid en huiselijkheid ontbreken veelal. Men zoekt de gezelligheid op straat, of hangende uit het raam. Soms heeft men radio-distributie, voor de muziek; bij het gesproken woord gaat de knop om of luistert men niet. Men spreekt onder elkaar slechts over eten en drinken. Een overtuiging heeft men niet. Lid van een club of vereniging is men zelden, men voelt zich niet thuis in een geordende groep. Niets

gebeurt op vaste tijden, men gaat naar bed en staat op als men zin heeft en eet als men trek heeft. Het warme eten wordt zonder zorg bereid. Met z'n allen eten, zittend aan tafel, duidt al op een beschavingspeil, dat zij veelal niet bereiken. Wie 's morgens opstaat, grijpt een stuk brood en verorbert dit uit het vuistje. Daarom zijn de luxe broodjes zo in trek, al zijn ze aanmerkelijk duurder. De kleine kinderen lopen om elf, twaalf uur nog ongewassen en ongekamd rond.

Versteld sta je over de wijze, waarop met geld wordt gesmeten, zodra dit er is. Zit men royaal in de contanten, dan wordt veel geld uitgegeven aan opschik, snoep, sigaretten, bioscoopjes, dure bloemen, grote cadeau's op verjaardagen, foto's enz. Over sparen wordt niet gedacht, alles gaat schoon op. Men peinst niet over verzekering, als ziekenfonds en dergelijke, zelfs niet over begrafenisfonds, wat toch wel haast door ieder als een noodzakelijkheid wordt gevoeld. De kinderen hebben dan royaal zakgeld en ook voor anderen is men niet karig. Als het op is, is het gedaan en lijdt men met opgewektheid honger of maakt schulden. Hulp, ook wanneer deze met wat meer overleg voorkomen had kunnen worden, wordt gemakkelijk aanvaard, ondersteuning acht men vanzelfsprekend. Werkende kinderen in een gesteund gezin krijgen een zakgeld, waar je verstomd van staat. Tegen steunintrekking bij fraude verzet men zich, al heeft men het er haast op aangelegd. Als een logisch gevolg van eigen daden ziet men deze nooit. Zit men in nood, dan zoekt men nooit de oorzaak of schuld bij zichzelf, doch klaagt alleen maar dat er niemand helpt. Dit verwijt moeten maatschappelijke werkers, die alleen met raad en voorlichting komen, maar al te vaak horen.

Geestelijk en zedelijk mist een onmaatschappelijk gezin dikwijls alle normen, vandaar dat door den maatschappelijken werker een oppervlakkig contact spoedig tot stand te brengen is. Critiek heeft men zelden, men schikt zich in woorden naar de normen en maatstaven van anderen, is het er geheel mee eens. Iets anders is echter, om ze ook te volvoeren en te handhaven, waarvoor energie nodig is.

Dit normloze bleek in de oorlogsjaren heel sterk. De man uit deze gezinnen wist zich dikwijls aan verplichte tewerkstelling te onttrekken, was dan als zogenaamd ondergedokene thuis; was dan in eens weer in Duitsland (verplicht of vrijwillig), om weer even onverwachts thuis te komen; de laatste winter meldde hij zich van de honger bij de N.S.K.K., al wist hij zich dikwijls aan werkelijke dienstneming weer te onttrekken. Tenslotte kwam hij na de bevrijding in enkele gevallen als bewaker van een N.S.B.-kamp weer te voorschijn enz.

Gewerkt werd, waar het meeste te verdienen viel, dus als zwartehandelaar als men de handigheid en de lef hiervoor had, of in de bunkerbouw, of met aardappelrooien, toen er extra rantsoenen aardappelen voor werden gegeven. Van een werkelijk vijandige houding tegenover den Duitser bleek slechts, als aan het eten werd geraakt.

Een onmaatschappelijk gezin staat apart of heeft slechts omgang met familie of met mensen uit de buurt van het zelfde slag, waarvan dus ook niets verheffends uitgaat. In geval van ziekte of andere nood helpt men in woord en daad, eigen huishouding wordt dan geheel vergeten. Medelijden ten aanzien van anderen kent men ook en gul is men zeer zeker. Men spreekt vlot over „die viezerik van hiernaast".

Op het algemene beeld van het onmaatschappelijke gezin vindt men uitzonderingen. Een afwijkend beeld bijvoorbeeld kan een gezin bieden, dat onmaatschappelijk is door uitgesproken geestesziekte met alle bijzonderheden van dien. Hieronder treft men mensen aan uit alle rangen en standen en zo kan van vroeger zijn gebleven een streven naar iets hogers en beters, een zekere zorg en plichtsgevoel, een trachten zich maatschappelijk te handhaven, wat door onmacht dikwijls grotendeels mislukt. Soms heeft men hier wel gevoel voor orde en hygiëne of treft men b.v. boeken of planten aan.

In de afgelopen winter toonden vooral de onmaatschappelijke gezinnen een beeld van ellende. Zoals reeds vermeld, werd alle meubilair en houtwerk van de woning verstookt. Eens maakte ik het zelfs mee, dat de onderste trappen waren weggebroken, terwijl driehoog nog bewoond werd en deze mensen nog slechts via de zolder van buren beneden konden komen. Velen van hen hadden kapotte ruiten. Daarnaast gebrek aan eten, licht en brandstof, aan kleding, dekking en schoeisel. Dikwijls hadden zij hun distributiebescheiden „verkocht", zodat zij zelfs van de karige rantsoenen verstoken waren. Enkele keren trof ik kinderen spiernaakt aan. In één geval stierf een kerngezonde baby, omdat de moeder zelfs zijn rantsoen had opgegeten. Soms lieten moeders in wanhoop hun kinderen alleen op de woning achter, in de hoop, dat een ander zich over hen ontfermen zou; deze voelden tenminste nog dat ze tekort schoten. Totaal uitgeput bleven velen in bed liggen en gingen zo de dood tegemoet.

Waar kinderen met uitzending nog wel eens te helpen waren, was dit hier niet mogelijk, daar deze kinderen voor uitzending ongeschikt waren. Niet alleen dat zij onder het ongedierte zaten of aan huiduitslag en scabies leden en geen kleding bezaten, maar hun gebrek aan manieren was zo groot, dat zij in normale gezinnen niet te handhaven waren.

Doordat zieken niet opgenomen konden worden door plaatsgebrek in ziekenhuizen en rusthuizen en men zelfs van kleerluis niet ontdaan kon worden, doordat

(Vervolg op pag. 6)

HET A-SOCIALE GEZIN

Voor wie met het Maatschappelijk Werk op de hoogte is, behoeft het geen betoog, dat het vraagstuk der a-sociale gezinnen van buitengewone betekenis is.

Over dit zo belangrijke onderwerp bracht een door het Centraal-Bestuur van onze Stichting ingestelde commissie van deskundigen, onder leiding van dr. A. Querido een verslag uit.

De vier deskundigen, die in deze commissie samenwerkten, brachten ieder een rapport uit.

In dit nummer van „Humanitas" geven we een korte samenvatting van de rapporten, uitgebracht door den heer A. Gerhardt, hoofd-ambtenaar van de Gemeentelijke Woningdienst en van mevr. Geys—Rappagne, woninginspectrice, terwijl we het rapport van mej. A. B. Stolk, ambtenares van het Gem. Bureau voor Sociale Zaken in z'n geheel plaatsen.

In het Maartnummer drukken we het rapport af van dr. A. Querido en de conclusies, tot welke de Commissie gezamenlijk kwam.

Het is de bedoeling van het Centraal Bestuur, dat deze rapporten en conclusies in een 2de te houden studieconferentie, zo mogelijk op 23 en 24 Maart a.s., door dr. Querido zullen worden toegelicht. Onze afdelingsbesturen verzoeken we, deze rapporten wel in studie te willen nemen.

Als 2de onderwerp op de Studieconferentie, wordt aan de orde gesteld de Gezinszorg. Mr. Luhrs zal dit even zo belangrijke onderwerp inleiden.

Over deze conferentie ontvangen onze afdelingen zo spoedig mogelijk nadere mededelingen.

Nu reeds notere men de data: 23 en 24 Maart.

P, C. F.

DE NEDERLANDSE BOND TOT KINDERBESCHERMING

Gelijk zovele organisaties heeft ook bovengenoemde vereniging haar arbeid gedurende de bezettingsjaren uiteindelijk moeten staken. Het strekt haar tot eer, dat zij er in geslaagd is de bond uit de grijpgrage vingers van de vreemde machthebbers te houden. Thans, nu wij weer vrij kunnen ademhalen en baas in eigen huis zijn, acht de bond de tijd gekomen weer te beginnen met de arbeid, die hij gedurende een veertigtal jaren verricht heeft tot heil van de bedreigde jeugd. Als inleiding daarvan mag men de algemene ledenvergadering beschouwen, welke bijeenkomst Maandag, 21 Januari j.l. te Utrecht gehouden is. De morgenzitting was gewijd aan zaken van huishoudelijke aard, terwijl in de namiddag de leden en overige belangstellenden voorlichting bekwamen over de arbeid, die de bond zich voorstelt in de naaste toekomst te verrichten en de wegen, die daarbij bewandeld dienen te worden. Ter vergemakkelijking van de gedachtewisseling had het bestuur een tiental vraagpunten opgesteld, die leiding konden geven aan de discussies. Alvorens de vergadering het woord te geven, heeft een viertal sprekers, n.l. de heren mr. De Vink, mr. De Jong, Mulock Houwer en P. C. Faber de materie ingeleid en hun zienswijze t.a.v. de organisatie der Kinderbescherming de vergadering kenbaar gemaakt.

Het spreekt welhaast vanzelf dat men in deze kring naar vernieuwing streeft. Geen der sprekers trad op als verdediger van de werkwijze, zoals die voor 1940 toepassing vond.

Mr. De Vink liet duidelijk uitkomen, dat de idee van betere organisatie en meer leiding bij het werk der kinderbescherming niet nieuw was. Reeds vóór 1940 leefde deze gedachte in hen, die zich bewogen op het terrein van de kinderbescherming. Naar spr.'s mening hebben wij thans de gelegenheid het tempo te verhaasten. Het verdient vanzelfsprekend aanbeveling deze kans te benutten. De vier inleiders waren het ten deze roerend eens; men dient te komen tot een betere organisatie, waarvan meer leiding moet uitgaan dan waartoe de Bond tot Kinderbescherming in het verleden in staat was. Het bestuur van de bond achtte men voor het uitvoeren van deze taak niet geschikt. Daartoe moet gevormd worden een centraal orgaan met deskundige medewerkers. Een goed geoutilleerd bureau is mede een vereiste. Mr. De Vink pleitte voor de gedachte dit centraal orgaan verordenende bevoegdheid te verlenen. Algemeen waren de inleiders van oordeel, dat de arbeid in het belang van de jeugd verricht moest worden in nauwe samenwerking tussen overheid en particulier initiatief. De eerste verleent aan het werk haar onontbeerlijke, krachtige, financiële steun en oefent tevens contrôle uit, terwijl de uitvoering van de taak toevertrouwd moet worden aan particuliere organisaties. De Nederlandse Bond tot Kinderbescherming wensen de inleiders te zien als een overkoepelend orgaan van de landelijke verenigingen, gegroepeerd volgens bepaalde geestelijke beginselen, n.l. de Rooms-Katholieke, Protestant Christelijke, Joodse en Humanistische organisatie. *Mr. De Jong* wees op de wenselijkheid, naast het contact met deze landelijke verbanden, ook in verbinding te blijven met andere verenigingen dan zij, die gegrond zijn op enige levensbeschouwing, b.v. Pro Juventute, Vereniging van Ambtenaren voor de Kinderwetten, de organisatie van Directeuren der Inrichtingen.

Naar de mening van den heer Mulock Houwer zullen wij niet alleen onze aandacht moeten schenken aan de reeds ontspoorde jeugd, maar vooral ook preventief te werk moeten gaan, indachtig aan het spreekwoord: het is beter voorkomen dan genezen. Ons land zal overdekt moeten worden met een netwerk van medisch paedagogische bureaux. Daarnaast oordeelde spr. het noodzakelijk onze bemoeienis uit te strekken over de armenzorg-kinderen. Naar zijn mening moest elke vereniging, die zich beweegt op het terrein van de kinderbescherming, verplicht lid zijn van een richtingsorganisatie en de laatste deel uitmaken van de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming.

Als laatste inleider trad op onze secretaris, de heer P. C. Faber.

Naar spr.'s overtuiging is maatschappelijk werk en ook de kinderbescherming niet alleen een zorg van de overheid. Het particuliere initiatief heeft hier mede een taak. Kinderbescherming is opvoedingsarbeid. Gelijk bij alle opvoeding stelt men zich ook bij de kinderbescherming een doel, waarbij de wereld- en levensbeschouwing een rol spelen. Spr. wil, evenals de voorgaande inleiders, bij de organisatie uitgaan van de onderscheiden levensrichtingen: n.l. de R.K., Prot.-Chr., Joodse en Humanistische. Maatschappelijke werk en ook de arbeid voor de misdadige en misdeelde jeugd geschiede planmatig en georganiseerd. De leiding moet berusten bij een centraal orgaan, waarbij gestreefd wordt naar een innige samenwerking tussen de overheid en het particulier initiatief. Iedere plaatselijke vereniging, die zich beweegt op het terrein van het maatschappelijk werk behoort zich aan te sluiten bij één der bovengenoemde vier landelijke zuilen. Voor de uitvoering der werkzaamheden stelle men deskundige beroepskrachten aan. Naar spr.'s mening moet de Nederlandse Bond tot kinderbescherming niet alleen oog hebben voor de noden der justitiële kinderen, al geeft spr. toe dat de grens van het werkterrein zich heel moeilijk laat vaststellen. Doch vast staat dat de Bond de grenzen moet verruimen. Inleider wil in de bond zien een overkoepelend orgaan, dat in de toekomst getuigen moet van meer besluitvaardigheid.

Bij de vorming van een centraal orgaan dient de overheid te worden ingeschakeld, die mede leiding kan geven en contrôle heeft uit te oefenen.

Spr. adviseerde de vergadering tot de instelling van een commissie ter bestudering van de noodzakelijke reorganisatie en de verhouding tussen de Nederlandse Bond tot Kinderbescherming en het te stichten Centraal orgaan, aan welks verzoek bij monde van den voorzitter, mr. J. Overwater, op korte termijn zal worden voldaan.

J. W. G. LENSINK.

(Vervolg van pag. 5)

de quarantaine-inrichtingen aanvankelijk slecht en tenslotte helemaal niet meer werkten; doordat de lijken wekenlang onbegraven bleven liggen en men in die kleine woningen er omheen huisde, zelfs er naast sliep, ontstonden erbarmelijke toestanden.

Vooral in die winter is dus weer duidelijk gebleken, dat deze gezinnen zich niet zelfstandig kunnen handhaven, al zijn natuurlijk soortgelijke toestanden in normale gezinnen ook wel voorgekomen.

In verschillende gemeenten bestaat bij Armenzorg ambtelijk reclasseringswerk onder onmaatschappelijke gezinnen. Krachtens art. 29 van de Armenwet is het n.l. mogelijk, wanneer dit tot verheffing van een gezin kan leiden, om materiële hulp te geven, die boven het minimum voor levensonderhoud uitgaat, terwijl tevens ideële steun verleend kan worden in de vorm van toezicht, raad en bijstand.

Duidelijk is echter gebleken, dat men er in tal van onmaatschappelijke gezinnen alleen met materiële hulp en raad en voorlichting niet komt.

A. M. STOLK.

EEN HUMANISTISCH VERBOND

De ervaringen der laatste jaren hebben ons, voor zover het nog nodig was, wel geleerd hoezeer de grote crisis onzer dagen er ook een is van geestelijk karakter. De noodzaak van bezinning op onze geestelijke grondslagen wordt alom gevoeld en erkend. Helaas neemt daarbij het ongodsdienstig humanisme o.i. niet de plaats in, waarop het historisch en principieel aanspraak moet maken. De levensbeschouwing van de grote massa der onkerkelijken is veeleer een cultuurloos nihilisme dan een verantwoord humanisme.

Op grond van deze overweging hebben in de afgelopen maanden besprekingen plaats gehad tussen meer en minder vooraanstaande humanisten in Nederland, ten einde te komen tot de oprichting van een humanistische beweging, met het tweeledig doel: het goed recht van het humanisme te verdedigen en tevens te willen zijn een centrum van bezinning en verdieping voor allen, die uitgaan van de eerbied voor den mens als drager van waarden, die boven persoonlijke willekeur verheven zijn.

Thans zijn de besprekingen zover gevorderd, dat de oprichting van het humanistisch verbond binnen zeer afzienbare tijd tegemoet gezien kan worden. Uit de circulaire der initiatiefnemers citeren wij nog:

Een beweging op deze grondslag, behoort onafhankelijk te zijn van iedere politieke partij of beweging, al dient duidelijk te worden uitgesproken, dat dit humanisme in de Westerse cultuur thans niet denkbaar is zonder principiële erkenning van de democratische waarden van persoonlijke vrijheid, sociale gerechtigheid en culturele verantwoordelijkheid. Ook willen wij ten slotte nog uitspreken, dat een dergelijke organisatie niet dient te zijn een orgaan ter bestrijding van de godsdienst, maar een centrum ter bevordering van een waarlijk alomvattende en verrijkende humanistische levens- en wereldbeschouwing.

De circulaire is ondertekend door: F. van den Berkhof, K. de Boer, H. Bonger, dr. C. D. J. Brandt, dr. J. C Brandt Corstius, P. C. Faber, D. Heroma—Meilink, H van Laar, dr. D. Loenen, J. P. van Praag, prof. dr. J. M. Romein, J. Rogge, dr. A. Romein—Verschoor, B. W. Schaper, ir. P. Schut, dr. G. Stuiveling, prof. dr. J. Tielrooy, mr. J. in 't Veld, S. Vestdijk, M. G. Warffemius, mr. H. B. J. Waslander.

De initiatiefnemers doen een beroep op allen, die met hun plan instemmen, om dit te doen blijken door naam en adres in te zenden bij den voorlopigen administrateur: F. van den Berkhof.

De lezers van dit blad, die voor het plan mochten voelen, vinden daartoe een invulformulier bij dit nummer ingelegd.

Het behoeft wel geen betoog, dat gestreefd zal worden naar een nauwe samenwerking met de stichting voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag. Het laat zich aanzien, dat de werkzaamheden der nieuwe organisatie een grote omvang zullen krijgen en van beslissende betekenis kunnen worden voor het geestelijk leven in Nederland. Thans reeds staan in de maanden Maart en April een zevental manifestatiebijeenkomsten op het programma, in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Groningen, Eindhoven en Enschede, waarvan de eerste vermoedelijk op 3 Maart zal plaats vinden.

Ongetwijfeld zal iedereen, wien het humanisme in Nederland ter harte gaat, de ontwikkeling van dit verbond met warme belangstelling volgen.

Verschenen:

50.000 *kinderen roepen om hulp*

68 pagina's

gebrocheerd fl. 1.75

Drie belangrijke richtinggevende opstellen over Kinderbescherming en Kinderrecht van D. Q. R. Mulock Houwer, Dr. F. Grewel, Mr. Reine Friedman-van der Heide.

Onmisbaar voor iedere n) maatschappelijke n) werker(ster).

Alom in de boekhandel verkrijgbaar - N.V. De Arbeiderspers - Afdeling Uitgeverij - Amsterdam

Uit onze AFDELINGEN

Onze vriend J. Boetje is al geruime tijd ernstig ziek. Hij is lijdende aan pleuritis. Of en in hoeverre zijn verblijf in het concentratiekamp te Amersfoort daarop nog van invloed is geweest, weten wij niet. Gelukkig kunnen wij mededelen, dat hij goed vooruit gaat. Zelf hoopt hij over niet te lange tijd weer met lust aan de arbeid te gaan en van zijn bed uit volgt hij alles met belangstelling.

Het is vanzelfsprekend, dat zijn afwezigheid vertragend werkt. Nederland is tegenwoordig nog groot, de reisgelegenheid niet schitterend en... een week telt maar zeven dagen. Toch gaat de propaganda door en wordt het contact met de afdelingen zo goed mogelijk bewaard.

Behalve dat ik voor reeds bestaande afdelingen sprak, hield ik op 8 Januari een inleiding in Beverwijk en op 23 Januari in Groningen. In beide plaatsen kwamen comité-tjes tot stand en wij hopen en vertrouwen, dat binnen korte tijd in deze plaatsen tot vorming van een afdeling kan worden overgegaan.

12 Februari komt Dordrecht aan de beurt en 15 Februari Velsen. Contacten kwamen, mede naar aanleiding van mijn radiolezing van 26 Januari, in vele plaatsen tot stand en wij vertrouwen, dat ook uit deze contactpunten afdelingen zullen ontstaan.

In Schiedam is men ook aan de slag. De Secretaris van onze Rotterdamse afdeling, Lensink, zal daar een inleiding houden en — vergissen wij ons niet, dan komt ook daar een afdeling tot stand.

Bergen, Tilburg, Breda, Hillegom, Leerdam, Aalsmeer, Amstelveen, wij zijn ervan overtuigd, ze volgen. Met beperkte middelen werken wij voort. Hadden wij genoeg middelen, het ging veel sneller. Gebrek aan kapitaal werkt remmend!

P. C. F.

EDAM. — De buurtvereniging „Het Pleintje", die voor haar genoegen een vrolijk toneelstuk had ingestudeerd, bood de opbrengst van een avond, waar tevens een verloting werd gehouden, aan de Stichting aan; een geste, die ongeveer ƒ 200.— in het laatje bracht.

De afdeling beschikt nu over een vaste werkkracht, die reeds in verschillende gezinnen, waar de huisvrouw uitviel, de nodige hulp gebracht heeft.

Daar Humanitas (deze verkorting van de al te lange naam van onze Stichting lijkt ons heel goed) bij de gevallen, die behandeld moeten worden, nogal eens op zulke stuit, die eigenlijk ter repartitie van de Ned. Herv. Kerk vallen, hebben wij naar een tussenpersoon gezocht en die gevonden in een der kerkvoogden. Met hem wordt besproken, wat de kerk kan doen in het betreffende geval. S.

LEIDEN. — Na talloze besprekingen hebben wij toestemming gekregen in de toekomst de steungelden voor de zieken en de ouden van dagen thuis te bezorgen. Verder is onze afdeling door N.V.H. te Leiden uitgenodigd, voor het Buiten-Kerkelijke deel der bevolking de Gezinsweek te verzorgen. In samenwerking met andere organisaties zullen wij een drietal bijeenkomsten beleggen, n.l. een voor de leden van de Vakbeweging, de S.D.A.P., de S.D.V.C. en de Blauwe N.V., waar door den heer P. C. Faber uit Amsterdam het woord zal worden gevoerd, een voor een speciale Vrouwenmiddag, waar als spreekster zal optreden mevr. Schaper, en een voor een speciale 1e Jeugdavond.

Ook de opleiding van de gezinshulpen zal mede door onze afdeling, in samenwerking met N.V.H. ter hand worden genomen. Zo groeit het werk van onze Stichting langzaam uit en zijn wij op weg, onze plaats in het maatschappelijk werk te veroveren. H. Z.

MEPPEL. — Hoewel het niet gemakkelijk zal zijn, naast de aandacht, die reeds gevraagd wordt door bestaande Stichtingen voor Maatschappelijk Werk, al dadelijk veel leden of begunstigers te winnen, menen wij toch, dat hier in Meppel een flink arbeidsterrein ligt. In de laatste vergadering is dan ook besloten, zo spoedig mogelijk de hand aan de ploeg te slaan. Er is veel te doen; veel gezinnen gaan gebukt onder materiële zorgen en geestelijke nood.

Moge het ons gegeven zijn, daar te kunnen helpen, waar dit het meest nodig is. Aan de arbeid!

H. ASSEN,
L. Springerlaan 35.

ROTTERDAM. — Onze afdeling, die nu een half jaar bestaat, wil in 1946 aan enkele onderdelen van ons werk een begin van uitvoering geven. Het lijkt ons verstandig, datgene, wat ter hand genomen wordt, klein te beginnen. Aan de hand van de practijk, geleid door de ervaringen, kunnen wij langzamerhand aan het werk uitbreiding geven. Bovendien beschikt men niet dadelijk over een grote groep geschikte medewerkers. Deze omstandigheid legt ons dus uit de aard der zaak reeds enige beperking op.

Selectie uit en vorming van de beschikbare medewerkers is mede een taak van de Stichting. Zij is lang niet de eenvoudigste, maar wel de belangrijkste, wil ons werk naar behoren verricht worden. Deze opgave — het kiezen en vormen van de medewerkers — verdient onze volle belangstelling.

Het jaar zijn wij aangevangen met het verrichten van practisch, maatschappelijk werk. In nauw contact met het bureau Gezinshulp, ressorterende onder de afdeling Sociale Zaken, gaat onze afdeling zich wijden aan gezinszorg. Met een vijftiental medewerkers (sters), die zich op ons verzoek voor dit werk beschikbaar gesteld hebben, wordt de arbeid begonnen. Op een zestal cursusavonden zijn onze medewerkers in deze materie enigszins wegwijs gemaakt. Zij zelf zullen allerminst het gevoel hebben „het nu wel te weten". Integendeel! De leemten in hun kennis over deze materie zijn zij zich volkomen bewust. Wij hopen door onderlinge besprekingen deze leemten aan te vullen. Wij stellen ons voor, regelmatig bijeen te komen onder leiding van één der ambtenaren van het Gemeentelijk bureau Gezinshulp ter uitwisseling van de ervaringen en ter bespreking van de verschillende moeilijkheden, waarvoor onze Sociale werkers(sters) geplaatst zijn geworden.

De rapporten, ter uitbrenging van een verslag hunner bevindingen, geven door een serie vragen, die beantwoording vereisen, leiding aan het in te stellen onderzoek. Wij hopen in een onzer volgende berichten over dit werk nadere mededelingen te kunnen verstrekken.

Naast de organisatie van ons eigenlijke werk, willen wij dit jaar al onze aandacht schenken aan het leggen van een gezonde, financiële basis, door het werven van begunstigers en donateurs. Het ligt in ons voornemen, dringend beroep te doen op de medewerking en de steun van de Vakbeweging, die mede verantwoordelijk is voor de geboorte van de baby, die Stichting heet. Wij vertrouwen, dat dit beroep niet tevergeefs zal worden gedaan. J. W. G. L.

Druk: N.V. „De Arbeiderspers" — Amsterdam.